

narod u jednu državnu tvorevinu, a koja se pokazala kao kratkotrajno državno rješenje. Sedamdeset godina kasnije na povjesničarima je da objasne i vrednuju političke zamisli generacije opisane u dnevniku.

Marina Škalić

ARCHIVES AND MANUSCRIPTS – the journal of the Australian Society of Archivists, vol. 22, br. 1, 1994.

Godine 1993. časopis *Archives and Manuscripts* je pokrenula grupa od 20 arhivista zajedno s arhivskom upravom, učenicima i studentima arhivistike na Monash University's Graduate Department of Librarianship Archives and records u Melburnu. Društvo arhivskih djelatnika Australije (Australian Society of Archivists), izdaje dva puta godišnje ovaj časopis. Konceptija časopisa zasniva se na objavljivanju stručnih radova iz arhivske struke uglavnom na području Australije, a svaki tekst popraćen je i podacima o autoru.

Uz *Bulletin Australian society of Archivists, Archives and Manuscripts* je ujedno i jedini arhivski časopis koji knjižnica Hrvatskoga državnog arhiva prima iz Australije i to redovito od 1994. godine.

Ovaj broj posvećen je gotovo u cijelosti nekonvencionalnom arhivskom gradivu na medijima, tj. uvođenju informatizacije u arhivske ustanove i razvoju računalnih komunikacijskih sustava (elektroničkim zapisima, te načinima pohranjivanja elektroničkih zapisa u arhivima Australije).

Svezak časopisa koji je objavljen 1994. godine sadrži ukupno 276 stranica teksta. Sadržaj časopisa možemo podijeliti na tri cjeline: prvi dio namijenjen je stručnim tekstovima, u drugom donosi recenzije i izvještaje o publikacijama i izložbama, izvještaje i prikaze vodiča kroz gradivo, izvješća s konferencija i seminara, te ocjene izložbi. Treći dio časopisa je namijenjen obavijestima iz arhivske struke na području Australije te međunarodnim obavijestima.

U prvom dijelu sa stručnim tekstovima objavljeno je ukupno sedam radova vezanih uz primjenu elektroničkih zapisa u arhivima Australije. Jedan od njih je i rad D. Roberta, "Definiranje elektroničkih zapisa, dokumenata i baze podataka" (*Defining electronic records, documents and data*), u kojem se autor bavi pitanjem stručne terminologije, obrađuje pojam elektroničkih zapisa, dokumenata i baze podataka, te govori o odabiru arhivskoga gradiva koje treba pohraniti, ističe važnost elektroničke obrade podataka te navodi njene prednosti, kao što je olakšana komunikacija s korisnicima i pojednostavljivanje radnog procesa u arhivskoj struci.

D. Bearman, urednik izdanja Informatizacija arhiva i muzeja, koji je obavljao i poslove ravnatelja National Information systems task force of the society of American Archivists (SAA), u članku pod naslovom Rukovanje elektroničkom poštom tj. računalnom poštom (*Managing Electronic Mail*) upoznaje nas s načinom primjene elektronske pošte kao novog oblika komuniciranja, govori o primjeni elektronske pošte u arhivskoj struci u Australiji, njenim teoretskim mogućnostima, te o preduvjetima koje je potrebno ispuniti za korištenje iste. Autor donosi grafički prikaz informacijskog sustava baziranog na LAN (*Local Area Network* – Lokalne mreže) i WAN (*Wide Area Network* – Proširene mreže), koji omogućuje najsuvremeniji način pristupa podacima u smislu dostupnosti s bilo kojeg mjesta u svijetu koje je u vezi s dotičnim WAN-om (npr. Internet mrežom ogromne popularnosti u svijetu). U zaključku navodi da ovaj sustav osigurava čitav niz prednosti u odnosu na konvencionalne načine kod arhiviranja i rukovanja spisima.

A. Picot objavljuje članak pod nazivom Elektronički dokumentacijski sustav u Roads & Traffic Authority u Novom Južnom Welsu (*Electronic Records Systems in the Roads & Traffic Authority, NSW*) – organizacija rasprostranjena diljem zemlje s velikim brojem regionalnih, područnih i lokalnih ureda. U radu donosi tri računalna sustava RTA u NSW organizaciji, koji prikazuju različite pristupe obradi podataka i njihove mogućnosti u praksi. Članak završava komentarom koji se odnosi na probleme prijenosa između tzv. konvencionalnog gradiva "papirnatih sustava" i nekonvencionalnog arhivskog gradiva, tzv. "elektroničkih sustava".

G. O'Shea u članku Medij nije poruka: Ocjena elektroničkih zapisa u australskim arhivima na str. 68 donosi opis metodologije rada koju je primijenio arhiv u Australiji da bi unaprijedio elektronske zapise vladinih ureda. Navodi praktične mogućnosti u arhivskoj struci u zemljama Commonwealtha tijekom godina i predstavlja studiju koja se zasniva na korištenju računalnih sustava u Odjelu za imigracije i etnička pitanja. Iznosi mogućnosti razvoja arhivske struke u australskim arhivima i primjenu elektroničkih zapisa, bavi se pitanjem izrade kopija i prijenosa dokumenata (popraćeno grafičkim prikazima).

A. Cunningham u tekstu pod naslovom Arhivsko poslovanje s osobnim dokumentima u elektroničkom obliku: neki prijedlozi – govori o osobnim zapisima koji su pohranjeni u računalima pojedinaca, navodi prednosti elektroničkih zapisa u odnosu na tradicionalno arhivsko gradivo, te naglašava potrebu da se izrade standardi za preuzimanje, sređivanje i popisivanje osobnih elektroničkih zapisa. Ističe da je organizacija kod osobnih elektroničkih zapisa dosta zanemarena u odnosu na brojnu literaturu koja obrađuje elektroničko čuvanje spisa, navodi prednosti novog načina rada i primjene računala u odnosu na klasičan način obrade arhivskog gradiva.

D. Parer i K. Parrott u članku Praktično rukovanje u okruženju elektroničkih zapisa, navode tri mogućnosti pristupa elektroničkim zapisima. Predlažu uporabu

metodologije informacijskog organiziranja za ostvarivanje plana organizacije informatičkog organiziranja kod pristupa vrednovanju dokumenta i to: 1. elektronički zapisi organizirani u odnosu na organizaciju zapisa u odnosu na bibliotečna znanja; 2. elektronički zapisi u odnosu na računalnu znanost; 3. elektronički zapisi u odnosu na profesionalna znanja kod PC računala.

J. Davidson i L. Moscato u tekstu pod naslovom Program organizacije elektroničkih zapisa na Univerzitetu u Melburnu, iznose svoja iskustva s dvogodišnjeg projekta koji je organiziran u cilju unapređenja elektroničkih zapisa u arhivima, navode načine i postupke koji bi pridonijeli unapređenju kod primjene elektroničkih zapisa i zalažu se za suradnju s iskusnijim organizacijama npr. Information Technology Services (ITS).

F. Upward i S. Mc Kemmish u tekstu pod naslovom *Somewhere beyond custody*, iznose iskustva u praktičnoj primjeni elektroničkih zapisa na primjeru nekih tečajeva održanih u Australiji, opisuju rad tečajeva i donose prijedloge za neke promjene unutar informacijskog sustava kod pohrane dokumenata.

B. Reed u članku Elektronički zapisi – organizacija i prijenos, prikazuje Informatičko-tehnički izvještaj arhiva i muzeja, pod br. 18 iz 1993. god. Navodi mogućnosti razvoja arhivske djelatnosti i donosi napomene za unapređenje pohrane podataka u računalima.

U dijelu časopisa s recenzijama i prikazima knjiga, seminara, konferencija i izložbi, izdvojamo prikaz D. Robertsa Organiziranje elektroničkih zapisa, autora W. Saffadyja, te prikaz R. Harveya Zaštita elektroničkih formata, autora J. Mohlenricha.

Na str. 206 nalazi se izvještaj sa seminara o zaštiti filma i elektroničkih zapisa, održanog u Australian National Maritime Museum, Sydney 1993. godine.

Prikazano je i nekoliko vodiča kroz gradivo (npr. *Aboriginal and Torres Strait Islander People in Commonwealth Records: A guide to Records in the Australian Archives*, koji je prikazala K. Frankland). Na kraju autori J. Cross i D. Roberts donose prikaz izložbe *Between Two Worlds: The Commonwealth Government and the Removal of Aboriginal Children of Part-Descent in the Northern Territory*, održane u Sydneyu 1993. godine.

U dijelu časopisa s osobnim vijestima objavljen je tekst povodom smrti Margaret J. Jennings (1943–1993), dugogodišnje predsjednice Arhivskog društva Australije.

Dio časopisa namijenjen internacionalnim obavijestima donosi kratke prikaze rada nacionalnih arhiva u Singapuru, Tajlandu, Indoneziji, Kambodži, Novom Zelandu i Hong Kongu s podacima o vremenu osnivanja, organizaciji i osoblju.

U završnom dijelu, s obavijestima iz Australije, su informacije o radu i novinama pojedinih arhiva i biblioteka na području Australije.

U svakom broju časopisa *Archives and Manuscripts*, izuzev stručnih članaka, recenzija i obavijesti o stručnim skupovima, seminarima i izložbama, objavljuju se i reklame za opremu i nova izdanja objavljena u arhivskoj struci.

Zdenka Baždar

ICA Studije, br. 8, 9 i 10

Krajem prošle i početkom ove godine Odbor za elektronsko gradivo (*Committee on Electronic Records – CER*) Međunarodnog arhivskog vijeća objavio je tri studije posvećene elektronskom gradivu. Zadaća Odbora, utemeljenog 1993. godine, je promicanje razmjene iskustava te nacrt normi i uputa o stvaranju i arhivskoj obradi elektronskog gradiva.

Studija br. 8: Vodič za upravljanje elektronskim gradivom s arhivskog stajališta

Vodič je izrađen s ciljem pomoći arhivskim ustanovama u upravljanju elektronskim gradivom. Sastoji se od dva dijela. Prvi dio je podijeljen na četiri poglavlja.

U prvom poglavlju se raspravlja o značajnim promjenama koje se dešavaju s informatičkom tehnologijom, kao što su rana automatizacija, osobna računala i mreže, te do koje mjere promjene utječu na čuvanje gradiva i uredsko poslovanje. Preispitani su organizacijski trendovi, posebna pažnja je posvećena pravnim i zakonskim pitanjima čuvanja gradiva. Ispitano je vrednovanje, obuhvaćeno pravom i politikom, u smislu utjecaja na planiranje, stvaranje i održavanje elektronskog gradiva. Općenito, ovo poglavlje definira tehnološko, organizacijsko i pravno okruženje u kojem djeluju današnji arhivi i opisuje utjecaj tog okruženja na buduće strategije arhiva.

Drugo poglavlje opisuje temeljne pojmove sustava strategija predstavljenih u Vodiču. Za potrebe Vodiča Odbor je dao sljedeću definiciju pojma "dokument":

Dokument je zapisana informacija, stvorena ili zaprimljena tijekom započinjanja, vođenja ili završetka neke aktivnosti određene institucije ili pojedinca. Tvore ga sadržaj, kontekst i struktura dostatni da, neovisno o obliku ili nosaču, osiguraju dokaz te aktivnosti.

Bitno obilježje elektronskih dokumenata je da je sadržaj snimljen na nosaču i u simbolima (binarne znamenke), pa su za njegovo čitanje ili razumijevanje potrebni računalo ili slične tehnološke naprave.